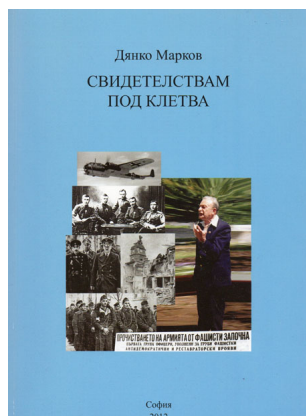

Написано от Христо Христов
Неделя, 13 Октомври 2013 16:27

През 2012 г. бившият летец от Втората световна война, политически затворник след 9-ти септември 1944 г. и депутат от СДС след промените **Джанко Марков** издаде своите спомени.

Книгата излезе под красноречивото заглавие „**Свидетелствам под клетва**”, която днес ви представям в

[електронната библиотека](#)

на
desebg.com

•

Джанко Марков е роден през 1922 г. в Плевен. Майка му е гимназиална учителка, а баща му е адвокат, който на 60-годишна възраст е убит без съд и присъда от веднага след 9 септември 1944.

Джанко Марков завършва Военното на Негово Величество училище. Произведен е в чин подпоручик на 3 март 1944. Участва в заключителната фаза от Втората световна война като летец-бомбардировач от 5-и въздушен полк и се бие срещу Германия. Награден с орден за храброст.

През август 1948 г. е осъден в процеса за т. нар. Втори легионерски център, по който присъди получават над 70 души.

Написано от Христо Христов
Неделя, 13 Октомври 2013 16:27

През 1948-1952 г. е политически затворник, като освен през затвора, минава и през най-големия политическия лагер на остров Персин до Белене. След освобождаването му работи като строителен работник, миньор, стругар и оркестрант.

След промените е избран за народен представител от Български демократически форум (БДФ) в СДС в 37-о и 38-то Народно събрание. Бил е председател на БДФ, председател на Съюза на възпитаниците на ВНВУ, ШЗО и РВГ, главен редактор на списание „Един завет” и на вестник „Истина”. Дългогодишен организационен секретар на съюз „Истина”.

Един от отзвучите, която книгата получи, беше свързан преди всичко с действията на комунистическата власт, насочена срещу легионерите, към които самият Дянков членува. Чрез арести и монтирани съдебни процеси репресивният апарат на БКП успява да изгради представата, че през 1946-1948 г. се е справил с остатъците на „фашистката” власт.

В други публикации акцентът беше поставен върху разказа на Дянко Марков за причините за смъртта на цар Борис III (авторът проследява, анализира и разказва за събития от историята на България в периода 1943-1951 г.).

Лично аз смятам, че книгата е ценна и с оставеното свидетелство от първа ръка от Дянко Марков за ликвидирането на офицерския корпус на все още Царство България след окупацията му от Червената армия и идването на власт на БРП (к).

В българската историография липсва подробно изследване за разправата на комунистическата партия с армията и поставянето ѝ под свой контрол.

Дянко Марков посочва, че Разузнавателния отдел (РО) към Щаба на войската през декември 1945 г. получава задачата да се разправи с офицерския корпус. По това време началник на [военното разузнаване](#) е ген. Петър Вранчев, който по думите на Дянко Марков е съветски агент и изпълнява политиката, зададена още от времето на Коминтерна за превръщането на България в „народна демокрация”, чрез унищожаване на политическата опозиция и офицерството.

Написано от Христо Христов
Неделя, 13 Октомври 2013 16:27

Впоследствие самият Вранчев е един от членовете на БКП в армията, които са подложени на арест и репресии по обвинение в прикриването на „вражески” елементи във войската.

Дянко Марков припомня голямата роля, която социалдемократът Кръстю Пастухов има в разкриването на плановете на комунистите да превземат армията с унищожителната му критика лично към Георги Димитров, който по това време изнася речи пред българското войнство, с които настоява то да се закълне във вярност на ОФ-властта.

Комунистите не могат да простят на Пастухов и заради дръзката му статия той е осъден на пет години строг тъмничен затвор, където е убит.

Операцията срещу българското офицерство е подготвена от РО и изпълнена от секциите на военното разузнаване във войсковите части и поделение заедно с привнесените след съветската окупация заместник-командири по политическата част (ЗКПЧ). Те са изготвили предварителни списъци на офицерите, които са изхвърлени от армията „за груби фашистки прояви” или „в интерес на службата”. Срещу най-активните са организирани процеси с обвинения в „конспиративни заговори”, известни като „Неутрален офицер” и „Военен съюз”.

Списъците включват имената на общо почти 2000 офицери, а с прибавените офицери, които директно за уволнени, цифрата надхвърля 2000 души.

Съдебните процеси започват през лятото на 1946 г. този срещу подполк. Антон Кръстев. Той е арестуван още през декември 1945 г. по т. нар. офицерска конспирация „Цар Крум”. Не на последно място авторът потвърждава с конкретни факти за подчинението на военното разузнаване и следователите от ДС на съветския НКВД, чиито представители ръководят следствията и предават своя опит на комунистическите служби за това как жертвите да бъдат пречупени и как да бъдат изтръгнати самопризнания от тях.

Освен с изобилната информация за дейността на РО срещу българското офицерство.

Написано от Христо Христов
Неделя, 13 Октомври 2013 16:27

Дянко Марков е оставил и изключително разтърсващ разказ за методите на РО и ДС, когато самият той е арестуван и разследван. Свидетелствата му се нареждат до тези на бившия кандидат на ЦК на БКП и впоследствие [политически емигрант Петър Семерджиев](#), описани в спомените му, както и до преживяното от [пастор Харалан Попов](#) в следствието на ДС и затвора.

За разлика от тях Дянко Марков е описал процеса на ареста си от хората на военното разузнаване и ареста на РО, който по това време е наричан от самите тях „шахтата”. Ето как летецът е описал този момент:

„Поручик, арестуван сте... Отведете го в шахтата... Слязохме в мазето, водещият ме отключи врата, изад която към пода залитна почти безчувствен висок млад мъж. Фелдфебел-школникът го прихвана ловко през кръста, а с другата ръка ме блъсна на освободеното място. Захлопна вратата. Ключалката щракна. Моят свят остана отвън и никога нямаше да се върне: до края на дълголетния ми живот. Но още не знаех това.

Моят нов свят започваше с „килия” с размерите 50 на 50 сантиметра. Кофа за отходната нечистота заемаше почти целия под. Нямаше прозорец. Дупка над вратата с размер на тухла бе отворът за въздух. Вратата просвределена с дупка-шпионка; без стъкло, да не би някой заключеник да успее да го свали и пререже вените си.

Първите денонощия в „шахтата” аз не мигнах... Когато и третият ден изтече, без да бъда повикан на разпит и без да ми бъде предявено някакво обвинение, аз разбрах, че каквато и да е конкретната цел на мъчителите, чрез този продължителен инквизиционен режим те искат да сломят физическата и волевата ми устойчивост и да ме превърнат в друго същество, покорно изпълняващо тяхната воля.”

Дянко Марков, „Свидетелствам под клетва”, изд. „Ренесе”, 2012 г., 343 страници.